

Web 3, Web3 veya Web 3.0 olarak adlandırılan bir terim son zamanlarda karşınıza sıklıkla çıkmaya başlamış olabilir. Bu, basit bir şekilde, merkezi olmayan protokolleri destekleyen ve YouTube, Netflix ve Amazon gibi büyük teknoloji şirketlerine bağımlılığı azaltmayı amaçlayan internetin bir sonraki yinelemesine atıfta bulunuyor. Peki Web3 nedir ve neden herkes bu kavram hakkında bir şeyler konuşmaya başladı. Bu dosya yazısında Web 3 ile ilgili olarak aklınızdaki soru işaretlerini kaldırmaya yardımcı olacak birtakım bilgilere yer veriyoruz.

Web 3 Nedir?

Kaynak:

<https://www.coindesk.com/learn/what-is-web-3-and-why-is-everyone-talking-about-it/> ,
Robert Stevens, Coindesk. (Çeviri: Cizgi Ötesi)

Web 3'ün ne olduğunu anlamak için öncelikle ondan önce gelenlere bir göz gezdirmek daha doğru olacaktır. İnternet'in **Web 1** olarak bilinen ilk versiyonu 1990'ların sonlarında çıktı, bir dizi bağlantı ve ana sayfadan oluşuyordu. Web siteleri kullanıcılar için fazla interaktif değildi, yani **genel olarak televizyon veya radyo gibi tek taraflı çalışan bir düzeni vardı**. Bir şeyler okumaktan ve başkalarının okuması için temel içerikleri yayınlamaktan başka bir şeyi pek yapamazdınız.

Ardından **Web 2** çıktı. Bazı insanlar, dosyaları sadece görüntülemek yerine açmanıza ve düzenlemenize izin veren bir bilgisayar koduna atıfta bulunarak, buna **internetin "okuma/yazma" versiyonu** diyor. İnternet'in bu sürümü, insanların yalnızca içerik tüketmesine değil, aynı zamanda kendi içeriklerini oluşturmasına ve bunları **Tumblr, İnternet forumları ve Craigslist** gibi ilan sitelerinde yayınlamasına izin verdi. Daha sonra **Facebook, Twitter ve Instagram** gibi sosyal medya platformlarının ortaya çıkması içerik paylaşımını yeni boyutlara taşıdı.

Bir süre sonra ise kamuoyu, kişisel verilerinin teknoloji devleri tarafından nasıl toplandığı ve özel reklamlar ve pazarlama kampanyaları oluşturmak için kullanıldığı konusunda bilgi sahibi olmaya başladı. Özellikle Facebook, veri gizliliği yasalarını ihlal ettiği için sayısız kez dikkatleri üzerine çekti ve 2019'da Amerikan Federal Ticaret Komisyonu (FTC) tarafından şimdiye kadar verilen en büyük ceza olan 5 milyar dolarlık bir para cezasına çarptırıldı.

Web 2 dünyaya harika ücretsiz hizmetler sunmuş olsa da, birçok insan bu devasa teknoloji şirketlerinin yarattığı "etrafı duvarlarla çevrili bahçelerden" bıktı. Verileri ve içerikleri üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmak istiyor. İşte Web 3 tam da bu noktada devreye giriyor.

Web 3, İnternet'in "okuma/yazma/sahip olma" versiyonu olarak da nitelendirilebilir. Verilerimiz karşılığında sadece ücretsiz teknoloji platformları kullanmak yerine kullanıcılar, protokollerin yönetimine ve işleyişine kendileri katılabilirler. Bu, insanların yalnızca müşteri veya ürün değil, katılımcı veya hissedar olabileceği anlamına gelir.

Web 3'te sözü edilen hisseler jetonlar veya kripto para birimleri denir ve bunlar, blok zincirleri olarak bilinen merkezi olmayan ağların sahipliğini temsil ederler. Bu jetonlardan elinizde yeterince tutarsanız, ağ üzerinde söz hakkınız olur. Yönetim belirteçlerini ellerinde tutanlar; varlıklarını çeşitli konularda söz haklarını kullanmak için harçayabilirler, örneğin merkezi olmayan bir borç verme protokolünün geleceğine oy vermek için.

Web 3 üzerinde neler yapabilirsiniz?

Web3 nedir sorusuna yanıt verdikten sonra bunun hangi yenilikleri getireceğine bakalım. Web 3, bir zamanlar merkezileştirilmiş ürünler için iş birlikçi yönetim yapılarının çoğalmasını mümkün kılar. **İnternet üzerinde fenomen olmuş bir içerik, bir sanat eseri, bir kişinin sosyal medya paylaşımı veya bunun gibi herhangi bir şey jetonlaştırılabilir.**

Paradigma değişiminin yaşandığı alanlardan biri oyun endüstrisidir. Oyuncular, geliştiricilerin en sevdikleri video oyununda düzeltmedikleri hatalar veya en son yamanın en sevdikleri silahın dengesini nasıl bozduğu hakkında durmadan şikayet ediyorlar. **Web3 ile oyuncular oyunun kendisine yatırım yapabilir ve işlerin nasıl yürütülmesi gerektiği yönünde söz sahibi olabilirler.** Meta ve Ubisoft gibi büyük Web 2 şirketleri, kısmen Web 3 tarafından desteklenen sanal dünyalar yaratıyor.

Web 3 ile ilgili eleştiriler

Web 3 teknolojisine getirilen **ana eleştiri, ideallerinin gerisinde kalmasıdır. Blok zinciri ağları üzerindeki mülkiyet eşit olarak dağıtılmaz, ancak erken adapte olanlar ve risk sermayedarlarının elinde yoğunlaşır.**

Eleştirilerin merkezinde, blok zinciri projelerinin özde değil, sözde "merkezi olmadığı" fikri var. Özel blok zincirleri, risk sermayedarları destekli yatırımlar veya yalnızca birkaç kişinin yüz milyonlarca doların anahtarını elinde bulundurduğu merkezi olmayan finans (DeFi) protokollerinin tümü, "ademi merkezîyetçilik" gösterisinin örnekleri olarak nitelendiriliyor.

Sözde lidersiz protokoller topluluğuna rağmen, ortada net lider figürleri var. FT blogu Alphaville'in eski editörü Izabella Kaminska, Ethereum'un kurucu ortağı Vitalik Buterin'in, artık geliştirilmesine dahil olmasa da ağ üzerinde sahip olmaya devam ettiği devasa güce dikkat çekti. The Crypto Syllabus'a konuşan Kaminska, "Vitalik, başlı başına komik ve çelişkili bir fenomendir. Yarattığı ve denetlediği başsız sistem üzerinde inanılmaz bir hakimiyet ve nüfuz sahibi olurken, fiili başsız bir sistemin manevi lideri olarak faaliyet göstermektedir." dedi.

Ne var ki, sorunlarına rağmen, Web 3 hâlâ çok fazla potansiyele sahip. Uygulamaya geçirilemeyecek kadar idealist olup olmadığı, önümüzdeki on yılda, günlük kullanıcıların keşfedeceği bir şey olacak.